תאריך הורדה: 23 מרץ 2026. מקור: עמוד 2, חרות, 10 יולי 1953 *** מתוך אתר עיתונות יהודית היסטורית, הספרייה הלאומית ואוניברסיטת תא

מפרשים בפיון

פרשיות במסכת צביעות

כמה עלה לעם ישראל הארמון ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב? נציגי ה„הסתדרות" ותשמישיה אומרים את ההוצאות בסך של מיל־יון וחצי מיליון לירות ישראליות, אבל אומ־דנם הרשמי איננו אומדן ממשי, הלירה היש־ראלית משמשת, אמנם, אמצעי תשלום במוקח וממכר, אך בשנים האחרונות אבדה לה, במעט לחלוטין, התכונה השניה של כל מטבע ראוי לשמו: אין היא עוד מודד השווי. כמה זה, מבחינת השווי האמיתי, אלף אלפים וחמש מאות אלף לירות? אם בדרך להב־הרת השאלה הזאת נבא בשער, שהוקם בש־בילנו על ידי קריפס וקפלן, הרי יעלה סכום ההוצאות על ארבעה מיליונים דולרים; אך אם נעבור את שער הנצחון, שהוצב למומ־חים למפעל ובנין ברחוב ליליינבלום, לא יעלה הסכום „הרשמי" על שש מאות אלף דולר. באין בידינו ידיעות „מוסמכות", לא תהא לנו ברירה, אלא לבחור בשער „בינוני". לפי „שער" זה עלה הארמון בפחות משלשה ביותר משני „מיליונים דולרים", לכל הד־עות, זהו סכום כסף עצום.

לו הייתי ה„הסתדרות", מה הייתי עושה? — שואל ונאנח האדרת במדינת ישראל, כפי שנאנח קבצן העיירה בימים עברו, בהרימו כפיו פלפי שמיא ובהקשותו: אי, אי, לו הייתי דושילד? „השגתו" של הקבצן היתה, כמובן, קבצנית והוא ייחל, בעזרת אוצרותיו של דושילד, לתקן, בראש ורא־שונה, את גב ביקתתו לבל ידלוף... מאחר שאנחנו כולנו, לרבות המדינה הרבונית, הננו קבצנים מרודים, הרי גם אנו עושים חישוב למדני־בטלני של מה שאפשר ה לעשות, לו היינו „רוטשילד הפרולטרי" של ימינו: — לפחות היינו מתקנים את הגג... דירה צנועה, במסגרת השכון העממי, עולה, או היתה צריכה לעלות, אלפים וארבע מאות לירות. אם למען האומדן הקבצני שלנו, נוותר לרגע על כל „השערים", נלך בצידי דרכים דוקא ועל גבנו שר נירות עם מיליון וחצי לירות, נראה לנגד עיני רוחנו „חזון" בהתגשמותו: שש מאות משפחות, נטולות קורת־גג, נכנסות לדירות צנועות, אך, ראי־יות, פחות או יותר, לשמן, שש מאות מש־פחות, או על פי חשבון ממוצע, שלשת אלפים נפשות בישראל עוברות מאהלים, או מבדונים או ממחונים — לדירה. הלא דבר הוא. אבל בשלוש ה„דבר" בישראל, לא זכינו אפילו „לתיקון גג", כפי שלא זכה לו קבצן העיירה. נראה, שאין לשנות את „גוף" העולם. „הרוטשילדים" למיניהם אינם יכולים שלא לבנות ארמונות לעצמם; הקבצנים למיניהם יכולים להתקיים „פה" תחת גגות דולפים.

אקס, עם הקמת הארמון על ידי „רוט־שילד הפרולטרי", חל ... יסודי „בגוף" הישראלי. את מהות השינוי אנסה להבהיר בדרך ההיקש. ראה ראיתי, בשנים האחרו־נות, ארצות בהן מצטייר, לעיני המבקר, „גוף" מורר מאד. באחת מהן ראיתי מישור ועליו ... בנייני פאר, ... ממש, מאחוריהם, או מולם, או לצידם, או לידם נישא הר גבוה ועליו קוי־אנוש עלובים, בקתות־חמר, מהן בוקעת דלות־הצפיפות, או להיטן, מהן הצחנה נישאת בכנפי הרוח למרחקים, והיא מגיעה, לעתים, עד לפזה החלונות הארמוניים. ראיתי ארץ אחרת ובה תמונה זהה במהותה החברתית, אם כי הפו־כה מקבילות־ראות „טופוגרפית": גבעה ועליה נישאים בניני שיש מרהיבי עין, ואילו במורד, „חבויים בתיק ההר" ביקתות עני מבעית, שלא תעמודנה בפני כל רוח מצוייה. — „ארמון וביקתה" זהו ההבדל, שנותר או הועתק מתקופת העבדות או הפיאודליזם, או השרירות; הבדל תהומי הוא, המקומם נפש של אדם, אשר הצדק איננו בשביל קר־דום לחפור בו. הבדל כזה, „גוף" פיאודלי כזה, עדיין לא היה בארצנו. היו מאן תמיד הבדלים: היו עשירים ועניים, היו דירות קטנות, ולות והיו דירות מרווחות, נוחות באופן יחסי, אף מפוארות. אבל זו הפעם הראשונה שהוקם בארץ הזאת בנין־מתרות הראוי, על פי כל התיאורים, לכינוי „ארמון", והוא עומד בתוך „יער" של ביקתות עלו־בות, מהן רבבות אנשים מתענים במחנק ללא־נשוא בקיץ ובקור מרופש בחורף. זוהי „הקידמה" של הפיאודל־סוציאליסטים דבית־מפא"י; דמיון למקולקלים שבגויים.

אחד הפיאודל־סוציאליסטים העלה אדרסא, כי אלה, המבקרים את ה„הסתדרות" על הקמת „ביתה המפואר", עינם צרה ולבם שופע קנאה. יש בדבריו אלה להג רב; אמת אין בהם במה לקנא? לו ה„הסתדרות" היתה מקדישה את עודף עסקיה, שהיא קבלה מאת העם או הוציאה ממנו בערמה, לשכון עממי, היה יסוד „לקנא" בה, והקנאה היתה „קונס־טרוקטיבית" דווקא. אבל לקנא „בהסתדרות מנעלים", הלועגת לכל רש ולכל דל? לקנא „במנהיגי עמלים", המצריחים גרונותיהם בשירת על „מוי רעב", ואילו מוי הרעב חורקים שיניהם בראותם „ארמון מול ביקתה"?

שום איש נמון לא יקנא מעולם ברשע על „הצלחותיו", חכמת נצח, ולא גחמת־שוא, צפונה בפסוק: תמותת רשע רעה. הנסיון היסטורי הוכיח, כי אפשר גם לשנות את הכתיב ולומר: תמוטט רשע רעב. מן המסמכים ההיסטוריים, שפורסמו על ידי הגיניראל הצרפתי וייגאנד, נ..., ללמוד על ההודעה, אשר נמסרה על ידי וינסטון צ'ר־צ'יל לצרפתים לאחר הנסיגה מדונקירק ועל סף הכניעה של אנשי ווישי, בקיץ הנורא של שנת 1940 אמר צ'רצ'יל לרייגו ולפיטן: „אנו נוסיף להלחם, המצב הוא בוודאי קשה מאד, אך בטוחני, כי היטלר יתמוטט כתוצאה מנצחונותיו". אין ספק, כי, בהשמיע ראש הממשלה הבריטית את דבריו „המוזרים", גדו לו כל שומעיו הצרפתיים ואמרו בלבם: „הנה מנסה האיש לנחם אותנו, ואולי אף את עצמו, בדברי הבל; כלום אפשר „להת־מוטט מנצחונות"? במרוצת הימים הסתבר, אי מהם צדק. אכן, הנסיון ההיסטורי מורה, כי, לאורך ימים, אין „הנצחונות", או, „הדי־שגים" עומדים לו לרשע; להיפך, הם אך מקרבים את היום בו הוא משלם את מחיר רשעו.

אני משוכנע, כי שום בר־דעת בישראל אינו „מקנא" בפיאודלים שלנו על ש„הצלי־חו" להקים לעצמם ארמון, בו מתהלכת רוח הרפאים של הכזב; הרגש, התוקף כל עובר־אורח ברח' ארלוזורוב, הוא אחר לגמרי, קשה להגדירו במלים; ייתכן שנהיה קרובים מאד לאמת, אם נאמר, כי המרים עיניו לראות את הארמון, משפילן מיד לראות את הביק־תות, ובלבו משמש הזעם והבוז בערבוביה. זעם על הרשע; בוז לעושיו, השרים על המהפכה, מעשה־ידיהם של „עבדים ומוי רעב"...

אפשר לשער, כי הרגש הכפול הזה ירחיק גוף מעבר לים, מעבר לאוקיינוס; ויגיע גם לאמריקה. אשתקד, בהיותי בארצות־הברית, נפגשתי עם קבוצת יהודים, שהשקיעו הונם במפעל חשוב בישראל. אחד מהם לא פסק, לחמהוני, להקשות בפני את הקושיה הבאה: „אמור נא לי, אדוני, מנין הם לקחו את הכסף הרב להקמת הקרמלין בתל־אביב"? מיתת בכר אירוגיה של תגורל, שלי תוצגה שאלה זו, ולא לאחד הפיאודלים, מקימי ה„קרמלין". לבסוף השיבותי למקשה בנימה בלתי־נסתרת של רוגז: „מה כי תשאלני"? אתה וידידיך תורמים ביד רחבה, למגבית ה„הסתדרות" המיוחדת, ועוד תתמהו להקמת „קרמלינים"?

אבל קבוצת המשקיעים ההיא היתה קטנה, ומחוצה לה לא רבים, בוודאי, ידעו, על כספי נדבות המונחים ביסוד בניני מותרות, בש־בוע שעבר נודע על כך לכל הצבור היהודי באמריקה המתענין במדינת ישראל. ה„גיו־יורק־טיימס" תיאר את יפי בית ה„הסתד־רות", את גדלותו ואת עושרו, ומאות אלפי חורמים, מגיו־יורק ועד סן־פרנציסקו, ישאלו את נפשם: הכבה ייעשה לכספינו? שליחי ישראל, יקשו הנדבנים, פונים אלינו בקרי־אות קורעות־לב לסייע לילדים עזובים, לעו־לים חסרי־כל; אנו נענים; אבל בכספים אלה, כפי שהגנו רואים, מוקם ארמון, אשר עורר, מורגן ורוקפלר לא היו מתביישים בו כלל, לו היה שייך להם. האין זו מעילה נוראה באמונגו?

ה„גיו־יורק־טיימס" אף הסביר לאמריקאים כיצד יכלה ה„הסתדרות" להגיע „למעמד־הארמון". ה„הסתדרות", כתב העתון לתומו, אינה עוד רק אגוד פועלי; היא גם נותן עבודה, גדול נותני העבודה בישראל. הקורא העברי יאמן אולי להאמין, אם יאמור לו, כי ההסבר הזה של העתון האמריקאי, הגת־שב למקור ידיעות מהימן, יעורר הפתעה ותדהמה בארצות־הברית; אך זוהי עובדה. בארצות־הברית אין יודעים, לעתים, אפילו את האל"ף־בי"ת על הקמשטר המדיני־כלכלי במדינת ישראל. „ההסתדרות היא מעביד"? — אילו פעמים נתקלתי בחוץ־לארץ בשאלה תמוהה זו, ממנה הדהדה נימה ניכרת של סקפטיציזם? אגוד פועלי שהוא עצמו בעל בתי חרושת, הייתכן שילוב משונה כזה? עתה נודע הדבר לא רק למתי־מעט, אלא לצבור הרחב באמריקה. והפליאה שם תהיה גדולה מאד, גם משום שבארצות־הברית קיי־מים שני אגודים־מקצועיים אדירי־כוח, „אגוד העבודה האמריקאי" ו„קונגרס הארגונים ה־עשיתיים", ואף אחד מהם לא ייסד ולא רכש ולא קנה שום בית־חרושת, שום מפעל קפיטליסטי מכניס רווחים. למה זה נעשה בישראל? — יתמהו באמריקה. ואם זה נע־שה, משום מה כה ירוד הוא מצבם של פועלי ישראל, עד שיש לפייע בידים על ידי „מגבית" מיוחדת?

אין ספק, כי כל השאלות האלו, הנשאלות בארץ ובחוץ־לארץ על „רקע" הארמון, הט־ירדו במידה לא קטנה את מחשבתו של ראש הפיאודל־סוציאליסטים, הלך איפוא אדון בן־גוריון למסיבת הארמון החגיגית אמר, לא לחבריו, אלא לשוכני הביקתות לנותני־הגדבות את הדברים הבאים: „לו הייתי חבר בועד הפועל (של ה„הסתדרות") לא הייתם בונים הבית הזה".

סבורני, כי דברי צביעות כאלה לא הושי־מעו כבר מזמן בישראל, אפילו לא על ידי „אש מפא"י. אדון בן־גוריון, המסכן, איננו זכר „הועד הפועל", ומשום כך אין לו כל השפעה על חברי מפא"י, המהווים את הרוב במוסד זה. הוא איננו יודע על תכניותיהם; הם אינם שואלים לדעתו, ובכלל, הארמון ברחוב ארלוזורוב הוקם „במחתרת". מהנ־סים לא שרטטו את תבניתו; הממשלה לא חתנה לאף אחד רשיונות־יבוא להכנסת העץ הברזל הדרושים להקמתו; מלאכת הבנין לא נעשתה במשך מאות ימים; היא נעשתה על ידי גמדי אגדה במשך לילה אחד. ראש הממשלה לא שמע, לא ראה, לא ידע. הוא הופתע על ידי מאורע אדריכלי מסויים, ממש כפי ששר החוץ שלו הופתע על ידי מאורעות מדיניים מסויימים. בקיצור, אדון בן־גוריון הועמד בפני עובדא קיימת; חבריו בוועד־הפועל זממו בחשאי „להקים הבית", וכן לילה קם הארמון של „מוי הרעב". מה נותר לו איפוא, לראש־מפא"י לעשות? „אין הוא יכול אלא למחות" בדיעבד, נגד מעשי החבלה ההלהטטים של המחתרת המפא"יית בתוך הועד־הפועל של ה„הסתדרות". כלום הוא יכול להפעיל נגדה את הסעיף 111?

אולם לצערנו לאו כל אדם מוכן להציץ בעד מסכת הצביעות. עתונאי חשוב ומוכ־שר, בשמעו את אדון בן־גוריון אומר במ־סיבת הארמון: „לו הייתי" וגו' — מייעץ לכל עם ישראל להשתחוות בפני מי שהשלטון בידו ולומר בקול: „תודה רבה לך, אדון בן־גוריון" במילים אחרות, הבו גודל לצ־ביעות!

* * *

מסיבת הארמון ירד אדון בן־גוריון לע־ניבת מורים, אף היא של מפא"י, ובה כתב את הפרשה מספר ב' במסכת צביעות. למורי השעטנז הסביר ראש מפא"י, כי המורים בחינוך היו „מרמה" ובהיכנס חוק „החינוך הממלכתי" לתוקפו, ייעלמו הרמיה והמרת המירמה מישראל.

כדי לבדוק מהי מידת האמת בהכרזות פתטיות לו, מסמיך להזכיר את דבריהם של חברי מפא"י שונים — המסתיעים כידוע חדשים לבקרים את מנהיגם — על חוק החינוך הממלכתי, על משמעות סעיפיו ועל מהות „ההשלמות", אחד מהם אמר במפורש, כי מוקדם עוד להספיד את זרם העובדים בחינוך; השני אמר בגלוי כי „יש בחוק „כיסוי" להכנסת הערבים שלנו לתוך בית־הספר הממלכתי; השלישי — אר אולי זה היה אחד מן השנים — הודיע מראש, כי הסעיף בחוק, האוסר תעמולה פוליטית בין כתלי בית־הספר, אינו חל על „עריכה של תנועת העבודה בישראל"; איש מפא"י אחר אמר, כי השלמות הן, „כמובן", השלמות אידיאולוגיות.

ראש־מפא"י שמע את כל ההבטחות הללו, והוא יודע כי הן תקויימנה — „כמובן", לא על ידו, אלא על ידי „בוני הבית", שאינם מתחשבים בדעתו; הוא עצמו היה ונשאר לוחם אמץ, „לחינוך אחיד", למען יאמר לו כל העם, לפי הזמנת העתונאי המוכשר: תודה רבה, נחשוננו!

זוהי אמת, כי אדון בן־גוריון שאף חמיך למה שהוא קורא „חינוך אחיד". אבל לכל אלה, שאינם רוצים לראות אלא את המסכה, הייתי מציע לדפדף בחוברות ישנות, אשר קראתיה. אם זכרוני אינו מטעני, עוד בתקופת המתחרית, החוברת ההיא כוללת דין־וחשבון מוייכות ממושך, משעמם עד מוות, בין ברל קצנלסון המנוח ובין מר בן־גוריון בענייני חינוך. ברל קצנלסון היה בעד „זרם עובדים" נפרד; אדון בן־גוריון דרש חינוך אחיד. בגלל סיבות מובנות, אין עוד עניין רב בני־מוקיו של הראשון; אבל חשוב לדעת, ביצד ניסה השני לשכנע את חבריו, כי מוטב להם לוותר על זרם חינוכי משלהם. הוא אמר להם, כי „החיתור" איננו שלו, אלא הוקא שלהם. אתם, אמר, תחיסי זרם העובד־דים, מוותרים על נשמותיהם של רבבות ילדים; אני איננו רוצה לוותר אפילו על ילד אחד. החינוך האחיד יתן לנו אפשרות להקנות את ערכיה של תנועתנו לכל הילדים בישראל ולא רק לחלק מהם.

מה התגלה אותו ויכוח „חינוכי" בין שני מנהיגי מפא"י, זרמו מים רבים, אבל הדרך „לביטול" הזרמים, בה בחר אדון בן־גוריון, לא נשתנתה. כוונתו היתה וכוונתו היא, כי „ערכיה של תנועת העבודה" (קרי: השעטנז המפא"י) יוקנו לכל ילד בישראל, ונוכנסו לכל ספר לימוד, יישנו בכל בית־ספר, ואם ראש־מפא"י נאלץ להעמיד פני לוחם לחינוך ממלכתי, תעשה מלאכתו העיקרית בידי אחרים. והוא שוב „יפתע". ייתכן אפילו, כי בבוא היום יאמר: „לו הייתי שר־החינוך, לא הייתי מרשה"... אבל מה יעשה, אם הרוב החליט? עליו, על ראש מפא"י, לקבל את דין ההכרעה הדימוקרטית— של מפלגתו.

אפס, „המסכה החינוכית", אשר אדון בן־גוריון שם על פניו, היתה עוד יותר נקובה „ממסכת הארמון". אין פלא. „הנייר" כבר עומד; „החינוך הממלכתי" עוד לא קם, מר בן־גוריון, בדברו אל חבריו, שכח אולי לרגע כי גם אחרים ישמעו או יקראו את דבריו, לכן הודיע לפתע, כי החינוך הממלכתי יבטיח לא רק את „אחדות העם", אלא גם את אחדות המעמד. חינוך ממלכתי ואחדות ה־מעמד — השמעתם ציונים כלליים?

אין ספק, כי אדון בן־גוריון רגנו מאד על „הטפשים" בקרב מפלגתו, המאלצים אותו לגלות צבע, והוא אדום. על כן הוא ניסה לסתור, פעם לחמיד, את טענותיהם נטולות הדיסקרציה. מר בן־גוריון עשה זאת על ידי שאלה שהציג לעצמו ותשובה שנתן לשוא־עין. אני משער, אמר, כי שאלתכם תהיה: „אם החינוך הממלכתי הוא כה טוב לנו, משום מה הסכימו לו הציונים הכלליים? והנה תשובתי: „הציונים הכלליים עזרו לנו גם להקים את „התחישבות העובדת". ברור?

הציונים הכלליים מעדיפים לא להסתכל בעד ניקבי המסכה. לו היו עושים זאת, היו נחרדים מאד מפני „החינוך הממלכתי" של אדון בן־גוריון, על משרתו המוצהרת, כפי שהיא נוסחה בסעיף השני לחוק החדש, על מגמתו האמיתית ועל „השלמותיו". אבל הציונים הכלליים מבקרים את הישיבה על הראייה. לפיכך, לא ישימו לב, לא לסבנה הצפויה לנפשות ילדיהם, ואף לא ללעג, אשר אדון בן־גוריון לועג להם בסל לב ובכל סה. „הציונים הכליים עזרו לנו גם להקים את „התחישבות העובדת"... במילים פשוטות יותר: „הלא תראו פי אנחנו, אנשי מפא"י, „סידרנו" אותם בעבר ומשום מה תפקפקו כי „נסדר" אותם בעתיד. בעבו אמרנו לציונים הכלליים, כי ההתישבות ה־עובדת היא קודש לאומה; הם נתפתו, נתנו כסף, ואנחנו בכספם הקימונו מבצר בשביל עצמנו, כן יהיה בחינוך. אנחנו אומרים לציר־נים הכלליים, כי החינוך הממלכתי הוא צורך לעם כולו; הם יעזרו לנו להקימו; ואנחנו „נקנה את ערכיה של תנועת העבודה לכל ילד בישראל"...

הבו גודל לצביעות!

* * *

בבואי לסמוך על פרשה מספר ג' במסכת צביעות, עלי להתרכז במיוחד על יחסם של הציונים הכלליים לבעיות היסוד של עמנו. הציונים הכלליים, כידוע, קוראים לעצמם לא רק דימוקרטים, אלא גם ליברלים. התואר השני הזה, מוצאו האתימולוגי הוא מן ה־מילה Liberus „חפשי" — האין הוא מתיימר לקום נגד שיפוט צבאי על אזרחים ונגד מאסרים אדמיניסטרטיביים שרירותיים? שעה שאני מציג את השאלה הזאת, החל המשפט בבית־הדין הצבאי בצריפין. המשפט הזה מתנהל לפי הפרוצדורה הצבאית; לפסק־הדין שינתן בו אין ערעור. „השופט העליון" היחיד, המוסמך לבטל את פסק־הדין, הוא אדון בן־גוריון, ולכל זה הסכימו „הליבר־לים" שלנו.

יורשה נא לי, בקשר עם פרשה עגומה זו להזכיר נשכחות, אחת הסיבות הישירות, שבגללן פרצה המהפכה הצרפתית הגדולה היו Lettres de cachet או צווי המעצר השרירותיים, שהוצאו על ידי המלך ומשרתיו. הכלל, שלטיו אין אוסרים בן אדם אלא על פי פקודת שופט, נקבע, מאות שנים לפני המהפכה הצרפתית, ב Magna charta דורות של לוחמי חרות נלחמו נגד שרירות זו, שאין נוראה ממנה, של השלטון. אבל „הליברלים" שלנו נתנו לאדון בן־גוריון Carte blanche להשליך לבית־פלא אזרחים „חשודים", „שאין נגדם הו־כחות". איך ייקראו אנשים, אשר רוממות הליברליזם בגרונם וחרב חפיפיות של סעיף 111 בידם?

באשר להסגרת אזרחים לשיפוט צבאי, כדאי להזכיר, כי לפני מלחמת העולם השנ־ניה היתה קיימת בארצות אירופה שונות מחתרת קומוניסטית מסונפת, שנלחמה, על פי תורת לנין, „להתקוממות מזוינת של המוני העמלים נגד המשטר הקיים". הארצות האלו לא היו, ברובן, דימוקרטיות; הן היו פאשיסטיות למחצה. אף על פי כן, לא נסחב בהן שום איש מחתרת קומוניסטי בפני בית־דין צבאי. אנשי המחתרת הקומוניסטית נש־פטו באירופה אך ויק בפני בתי־משפט אזר־חיים, על פי המינהל האזרחי המקובל, המטיל את חובות ההוכחה על התביעה, הנותן ערך בות מלאות לזכויות הנאשם, המבטיח לו זכות ערעור.

ובאמריקה כמו באירופה, האמריקאים שו־עים, כי, מלבד המפלגה הקומוניסטית ה־גלויה, קיימת בארצם מחתרת קומוניסטית, ושאיפתה המוצהרת היא להפוך את המשטר בכוח הזרוע. בכל זאת, לא הוקם באמריקה שום בית־דין צבאי לשפוט את הקומוניסטים; במידה שאנשי מלגקוב האמריקאיים, החשו־דים בקיום קשר בוגדני עם מעצמה זרה, עוינת לאמריקה, מובאים לדין, הם נשפטים על ידי בית־משפט אזרחי, שוב עם כל ה־ערובות והזכויות לערעור, והכלולות בפרו־צדורה אזרחית.

רק בישראל, תחת שלטונה של מפא"י ובהסכמה מפורשת של „הליברלים" ממפ־לגת הציונים הכלליים, מושלכים אזרחים לבית־בלא בפקודת קצין־צבאי ונסחבים אז־רחים למשפט בפני בית־דין צבאי. האין איפוא הציונים הכלליים ליברלים במובן זה, שהם חפשיים מבושה, ממש כאדונם רבי החסד, ראש־הפאודל־סוציאליסטים?

* * *

בימי נעורי קמה אופנה להגדיר „שיאים" שונים. היו שיאים לאדיבות, לתוקף יד, לפי־זור נפש וכדומה. רוב ההלצות ההן אינן ראויות לדפוס; בינתיים חלפה האפנה עם הרוח. אבל, ייתכן, כי הגיע הזמן לחדש, במדינת ישראל, את מסורת השיאים בששת אחד, שמו: הצביעות.

אם יש את נפשך לדעת, מה הוא שיא הצביעות, לך, אזרח עברי, לכנסת, והקשב לאדון בן־גוריון, המזכיר את דברי אלכסנדר ינאי לשלומית, ואומר: „אל תתיראי מן הצדוקים ומן הפרושים אלא מפני הצבועים.

אכן, זהו שיא; אלא שאין זו הלצה.